

ĮGALIOŲ UŽSIENIO VALSTYBIŲ INSTITUCIJŲ 2013 METŲ VEIKLOS LIETUVOJE ATASKAITA

Lietuvos Respublikos piliečiai, nuolat gyvenantys užsienyje, ir užsieniečiai, pageidaujantys įvaikinti Lietuvoje, turi kreiptis į savo šalies centrinę įvaikinimo instituciją, paskirtą pagal 1993 m. Hagos konvenciją „Dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje“, arba į užsienio valstybės instituciją, įgaliotą veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje.

Nuo 2006 m. rugpjūčio 1 d. nepriimami nauji užsienio valstybių institucijų prašymai dėl įgaliojimų veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje suteikimo. Šiuo metu akredituotos mūsų šalyje užsienio valstybių institucijos, pasibaigus jų akreditacijos laikotarpiui, gali pratęsti tarpvalstybinio įvaikinimo veiklą.

2013 m. gruodžio 31 d. Lietuvoje veikė 11 akredituotų užsienio valstybių institucijų, iš jų 4 Italijos įgaliotos institucijos, 2 JAV ir po vieną Švedijos, Prancūzijos, Ispanijos, Naujosios Zelandijos ir Kanados įgaliotą instituciją. Didžioji dalis įgaliotų užsienio valstybių institucijų Lietuvoje turi ilgametę patirtį. Lietuvoje joms atstovauja įgalioti atstovai, gerai susipažinę su tarptautinio įvaikinimo procedūromis mūsų valstybėje, perduoda reikalingą informaciją bei būsimoms įtėvių šeimoms atstovauja viso įvaikinimo proceso metu.

1. Įgaliotų institucijų akreditacijos posėdžiai

2013 m. įgaliojimai buvo pratęsti:

1. kovo 27 d. – JAV įvaikinimo agentūroms „Bethany Christian Services“ ir „The Open Door Adoption Agency, Inc“;
2. gegužės 13 d. – Kanados įvaikinimo agentūrai „Loving Heart International Adoption Agency“;
3. gruodžio 16 d. – Švedijos įvaikinimo organizacijai „Barnen Framfor Allt – Adoptioner“ (BFA-A).

2. Įvaikintųjų šeimų skaičius, šeimų įvaikinti vaikai bei vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programos vykdymas

Įvaikintųjų šeimų pasiskirstymas pagal joms atstovaujančias įgaliotas užsienio valstybių institucijas 2011–2013 m. matyti žemiau pateiktoje lentelėje:

Valstybė	Atstovas	Įvaikintųjų šeimų skaičius			Įvaikintųjų vaikų skaičius			Įvaikintųjų vaikų su specialiaisiais poreikiais skaičius		
		2011 m.	2012 m.	2013 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.
Italija	AFN-Azione per Famiglie Nuove Onlus	8	9	6	15	15	9	9	10	3
	AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus	20	14	10	39	18	16	38	12	13
	Fondazione AVSI	18	8	10	26	11	14	25	10	12
	La Primogenita International Adoption	6	4	2	10	6	2	9	6	2
	<i>Iš viso</i>	52	35	28	90	50	41	81	38	30
Ispanija	Familia Universal	3	1	3	6	2	5	-	-	-
JAV	Bethany Christian Services	8	7	2	12	9	5	10	6	5
	The Open Door Adoption Agency, Inc.	2	2	3	7	2	3	7	2	3
	<i>Iš viso</i>	10	9	5	19	11	8	17	8	8
Kanada	Loving Heart International Adoption Agency	3	1	2	3	1	2	2	1	2
Naujoji Zelandija	Inter Country Adoption New Zealand	1	4	-	3	8	-	3	7	-
Prancūzija	Les Enfants de l'Esperance	1	-	2	2	-	2	2	-	2

Švedija	Barnen Framfort Allt-Adoptioner (BFA-A)	10	12	11	12	13	12	11	12	12
---------	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Kaip ir pernai, daugiausiai vaikų pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą (10 ir 8) įvaikino Italijos įgaliotų įvaikinimo institucijų „AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ ir „Fondazione AVSI“ atstovaujamos šeimos. Dauguma įvaikintų vaikų buvo iš didelių brolių ir seserų grupių, vyresnio amžiaus vaikai bei vaikai, turintys sunkių sveikatos sutrikimų.

„Bethany Christian Services“ atstovaujamos šeimos 2013 metais įvaikino 3 brolių ir seserų grupę bei 2 vyresnio amžiaus brolius (lietuvių kilmės šeima). „The Open Door Adoption Agency“ atstovaujamos šeimos įvaikino 3 vaikus, kuriems diagnozuotas Dauno sindromas.

2013 metais vienuolika Švedijoje akredituotos įgaliotos institucijos „Barnen Framfor Allt – Adoptioner“ atstovaujamų šeimų įvaikino 12 vaikų, iš kurių 10 – iki 3 metų amžiaus ir 2 – 4–6 metų amžiaus. Visi 12 vaikų turėjo rimtų sveikatos sutrikimų. Didžioji dalis Švedijos piliečių įvaikintų vaikų turėjo alkoholinio vaisiaus sindromą.

Per 2010–2012 m. laikotarpį Naujosios Zelandijos įgaliota institucija „Inter country adoption New Zealand“ aktyviai vykdė įvaikinimo procedūras (2010 m. įvaikinti 5 specialių poreikių vaikai, 2011 m. – 3 specialių poreikių vaikai, o 2012 m. – 8 vaikai, iš kurių 7 buvo specialių poreikių). 2013 metais nei viena šios organizacijos atstovaujama šeima neįvaikino.

Stebimas ir Kanados įgaliotos institucijos „Loving Heart International Adoption Agency“ atstovaujamų įvaikinusių šeimų skaičiaus mažėjimas (2011 metais įvaikinti 3 vaikai, 2012 metais – 1 vaikas, o 2013 metais – 2 vaikai su sveikatos sutrikimais pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą).

Ispanijos įgaliota institucija „Familia Universal“ Lietuvoje veikia nuo 2003 metų. Ispanijoje taikomi griežti reikalavimai įvaikinamų vaikų iš užsienio sveikatai, todėl ispanai įvaikina mažus sveikus vaikus. 2013 metais trys Ispanijos piliečių šeimos, įrašytos į Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių užsienyje, ir užsieniečių sąrašą dar 2005 ir 2007 metais, įvaikino 1 sveiką ir 4 vaikus su išgydomais sveikatos sutrikimais (2 šeimos – po 2 vaikus). 2 įvaikinti vaikai – iki 3 metų amžiaus, 3 vaikai – 4–6 metų amžiaus.

Prancūzijos įgaliotos institucijos „Les Enfants de l’Esperance“ atstovaujamos šeimos 2013 metais įvaikino 2 vaikus. Nors ši institucija veikia Lietuvoje nuo 2001 metų, vyrauja tendencija, kad paskutinius kelerius metus vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programa šios institucijos vykdoma neaktyviai (2011 metais 2 vaikai įvaikinti pagal specialiųjų poreikių programą, 2012 metais – nei vienas). Pastaruoju metu labai sumažėjo šios organizacijos atstovaujamų šeimų prašymų dėl įvaikinimo skaičius.

3. Įgaliotų institucijų grįžtamosios informacijos teikimas

Vadovaujantis Įgaliųjų veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje suteikimo akredituotoms užsienio valstybių institucijoms tvarkos aprašo, 2012-01-10 patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-8 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 3 d. įsakymo Nr. A1-162 „Dėl įgaliųjų veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje suteikimo užsienio valstybių institucijoms tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ nuostatomis, įgaliotos institucijos Tarnybai privalo teikti grįžtamąją informaciją apie įvaikintus vaikus (per pirmuosius dvejus metus po įvaikinimo – kas pusę metų, kitus dvejus metus – kartą per metus, po ketverių metų – kai to pareikalauja Tarnyba). Šią informaciją sudaro Tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtintos formos

pranešimai apie įvaikinto vaiko integraciją į šeimą, gyvenimo sąlygas, vystymąsi, sveikatą ir vaizdinę medžiaga.

2013 m. gautos 395 ataskaitos po įvaikinimo apie užsienio piliečių šeimų įvaikintų vaikų adaptaciją įtėvių šeimose. 2013 m. beveik visos akredituotos Lietuvoje užsienio valstybių įvaikinimo organizacijos nustatyta forma laiku ir sistemingai teikė Tarnybai grįžtamąją informaciją.

Eil. nr.	Įvaikinimo institucija	Šalis	Pateiktų ataskaitų skaičius
1.	„Associazione Volontari per il Servizio Internazionale (AVSI)“	Italija	92
2.	„AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“	Italija	80
3.	„Azione per famiglie nuove-onlus“ (AFN)“	Italija	64
4.	„Barner Framfor Allt –Adopter (BFA-A)“	Švedija	59
5.	„Bethany Christian Services“	JAV	38
6.	„La Primogenita international adoption“	Italija	28
7.	„Familia Universal“	Ispanija	10
8.	„The open door adoption agency, Inc.“	JAV	10
9.	„Inter country adoption New Zealand“ (ICANZ)	Naujoji Zelandija	8
10.	„Loving Heart International Adoption Agency“	Kanada	6
Iš viso			395

Dauguma įgaliotų institucijų nurodė, kad nesusiduria su kliūtimis renkant grįžtamąją informaciją.

Italijos įgaliotos institucijos „Fondazione AVSI“ teigimu, atvejų, jog būtų atsisakyta pateikti grįžtamąją informaciją, nepasitaikė.

Italijos asociacija „La Primogenita international adoption“ teigė, kad su ypatingomis kliūtimis renkant grįžtamąją informaciją nesusiduriama, kadangi šeimos žino, kad atsisakius susitikti dėl ataskaitų po įvaikinimo, apie tai bus informuota Italijos tarptautinio įvaikinimo komisija, kuri gali inicijuoti atitinkamų sankcijų šeimai taikymą.

Kanados įvaikinimo organizacija „Loving Heart International Adoption Agency“ kaip vieną iš kliūčių, su kuriomis susiduriama renkant grįžtamąją informaciją, nurodė atvejus, kai įvaikinusios šeimos persikelia gyventi į kitą valstybę. Esant tokiai situacijai, socialiniai darbuotojai negali paruošti ataskaitos po įvaikinimo.

4. Įvaikintų vaikų adaptacija šeimose

Italijos asociacija „AFN-Azione per Famiglie Nuove – Onlus“ nurodė, kad iš esmės nekyla problemų vaikams adaptuojantis italų šeimose. Asociacijos socialiniai darbuotojai tinkamai paruošia įtėvius. Asociacija pažymėjo, kad pernai ji organizavo didelio pasisekimo sulaukusius

mokymus seneliams ir dėdėms (tetoms). Vis dėlto vienas iš pagrindinių sunkumų – įvaikinto vaiko integracija į mokyklos aplinką.

Italijos asociacija „AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ pastebėjo, kad keliems įvaikintiems broliams (seserims) integracija ir prisitaikymas prie naujos šeimos bei aplinkos vyksta greičiau. Tai labai priklauso nuo paramos tinklo šeimai. Pradinės kliūtys kyla mokantis italų kalbos, tačiau jos yra įveikiamos labai greitai, kadangi vaikams padeda specialūs mokytojai.

Švedijos įvaikinimo organizacija „Barner Framfor Allt –Adoptioner (BFA-A)“ nurodė, kad visiems į Švediją įvaikintiems vaikams buvo suteikta jiems būtina medicininė, psichologinė ir socialinė pagalba, jie puikiai integravosi į naujas šeimas ir visuomenę.

Ispanijos įgaliota institucija „Familia Universal“ teigė, kad vaikų adaptacija įtėvių šeimose vyksta tinkamai, pakankamai greitai ir be didelių problemų. Atsižvelgiant į tai, kad iš Lietuvos įvaikinti vaikai gyvena santykinai mažoje teritorijoje – Kanarų salyne, įvaikinusios šeimos dažnai bendrauja ir gali dalytis patirtimi.

Kanados įvaikinimo organizacija „Loving Heart International Adoption Agency“ nurodė, kad įvaikinti vaikai labai greitai prisitaiko prie naujo gyvenimo Kanadoje.

JAV įvaikinimo agentūra „Bethany Christian Services“ nurodo, kad vaikai, įvaikinti iš Lietuvos, labai gerai prisitaiko prie naujos aplinkos ir daro didelę pažangą.

Didžioji dalis į Naująją Zelandiją atvykusių įvaikintų vaikų iš Lietuvos prisitaikė labai gerai, daro atitinkamą pažangą mokykloje bei suformavo artimus tarpusavio ryšius su įvaikinusiomis šeimomis. Naujosios Zelandijos įvaikinimo agentūros „Inter country adoption New Zealand“ (ICANZ) teigimu, tam, kad įvaikinti vaikai suvoktų savo kilmę. Viena iš įvaikinusių šeimų 2013 m. atvyko į Lietuvą, kita šeima planuoja tai padaryti šiais metais.

Taigi galima teigti, kad įvaikinusios šeimos noriai bendrauja, o įvaikinti vaikai sėkmingai adaptuojasi naujose šeimose.

5. Įgaliotų užsienio valstybių institucijų teikiamos paslaugos ir jų įkainiai

1993 m. Hagos konvencija „Dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje“ numato, kad įvaikinimą vykdančios institucijos, asmenys negali siekti pelno ar kitokios asmeninės naudos už teikiamas paslaugas, todėl visos Lietuvoje veikiančios įgaliotos institucijos yra ne pelno siekiančios organizacijos, kurių veiklą prižiūri jų šalies kompetentingos institucijos.

Įgaliotų institucijų teikiamų paslaugų ir išlaidų įkainiai yra nuo 3500 eurų iki 8000 eurų. Institucijų teikiamos paslaugos: informacijos teikimas ir pirminių apmokymų įvaikintojams organizavimas, pagalba šeimai ruošiant reikalingus dokumentus, ryšių tarp šeimos ir Tarnybos iki teismo sprendimo palaikymas, šeimos įvertinimas ir šeimos po įvaikinimo stebėseną.

Įgaliotos institucijos turi atstovus Lietuvoje, kurie atstovauja šeimoms ikiteisminio įvaikinimo procese nuo šeimos dokumentų pateikimo Tarnybai iki tol, kol šeima su įvaikintu vaiku išvyksta iš Lietuvos. Įgaliotos užsienio valstybės institucijos atstovo Lietuvoje įkainiai už paslaugas ir patiriamas išlaidas – nuo 1100 eurų iki 5000 eurų.

6. Papildoma įgaliotų institucijų vykdoma veikla Lietuvoje

2013 metais Italijos asociacijos „AFN-Azione per Famiglie Nuove – Onlus“ iniciatyva buvo tęsiamas paramos projektas 152 vaikams iš skurstančių šeimų. Projekto tikslas – remti šeimas ir joms padėti, kad jos galėtų geriau rūpintis savo vaikais. 2013 m. balandžio 27–28 dienomis Kaune įvyko seminaras „Vaiko orumas – kelias į socialiai atsakingą visuomenę“, kurį surengė „AFN-Azione per Famiglie Nuove – Onlus“, bendradarbiaudama su kitomis Lietuvos Respublikos institucijomis. Seminarą vedė asociacijos ekspertas-psichologas Ezio Aceti.

Italijos įgaliota institucija „Fondazione AVSI“, bendradarbiaudama su VšĮ „SOTAS“, 2013 m. toliau vykdė projektą „Mažiau paliktų vaikų, daugiau šeimų: priėmimo kultūros ugdymas

politiniame ir socialiniame Lietuvos kontekste“, iš dalies finansuojamą Italijos tarptautinio įvaikinimo komisijos.

Kaip ir ankstesniais metais, Italijos asociacija „AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ 2013 m. rėmė Lietuvos vaikų globos namus (Alytaus, Kretingos ir Kybartų).

JAV įvaikinimo agentūra „The open door adoption agency, Inc.“, 2012 m. pradėjusi vykdyti vaikų su Dauno sindromu įvaikinimą, 2013 m. apmokė vaikų globos namų darbuotojus, kaip naudoti specialią bendravimą tobulinančią lavinimo-ugdymo priemonę Dauno sindromą turintiems vaikams, teikė papildomas profesines konsultacijas, kaip galima reguliuoti ir tobulinti tokių vaikų elgesį ir gerinti jų bendravimo įgūdžius.

7. Išvados

1. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. Lietuvoje veikė 11 įgaliotų institucijų, iš jų 4 Italijos įgaliotos institucijos, 2 JAV ir po vieną Švedijos, Prancūzijos, Ispanijos, Naujosios Zelandijos ir Kanados įgaliotą instituciją.

2. 4 įgaliotoms institucijoms: 2 JAV įvaikinimo agentūroms „Bethany Christian Services“ ir „The Open Door Adoption Agency, Inc“, Kanados įvaikinimo agentūrai „Loving Heart International Adoption Agency“ ir Švedijos įvaikinimo organizacijai „Barnen Framfor Allt – Adopter“ pratęsti įgaliojimai veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje.

3. Ataskaitiniu laikotarpiu, kaip ir ankstesniais metais, daugiausia vaikų, įskaitant ir specialiųjų poreikių vaikus, įvaikino Italijos, Švedijos ir JAV įgaliotų institucijų atstovaujamos šeimos.
